

สมรรถนะด้านเทคนิคและไอซีที (Technical and ICT competencies)

สมรรถนะด้านเทคนิคและไอซีที ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบรรณารักษ์ยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 เพราะ ปัจจุบันได้นำไอซีทีมาช่วยในการจัดเก็บ สืบค้น และเผยแพร่สารสนเทศบนระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต ดังนั้นบรรณารักษ์ ยุคใหม่ควรมีสมรรถนะพื้นฐานด้านไอซีที ดังนี้ (Farkas. 2006: Online; Kuhlthau. 2010: 1; Thanuskodi. 2015: Online; Walsh. 2013: Online)

ผู้ดูแลระบบฐานข้อมูล (Database administrator: DBA) เป็นผู้รับผิดชอบเรื่องการบำรุงรักษา ประสิทธิภาพการทำงาน ความถูกต้องสมบูรณ์รักษาความปลอดภัยของฐานข้อมูลในองค์กร โดยเฉพาะฐานข้อมูลออนไลน์ และฐานข้อมูล OPAC

ผู้ดูแลเว็บไซต์ (Website administrator) หรือ เว็บมาสเตอร์ (Webmaster) คือ บุคคลผู้ที่มีหน้าที่ รับผิดชอบการออกแบบ การพัฒนา การดูแลการตลาด และการบำรุงรักษาเว็บไซต์ โดยเฉพาะบนเว็บไซต์ของห้องสมุดนั้น ๆ การเป็นผู้ดูแลเว็บไซต์ ต้องสามารถสร้างเว็บ พัฒนาเว็บ หรือออกแบบเว็บ โดยใช้โปรแกรมภาษาต่าง ๆ ได้ เช่น HTML, PHP เป็นต้น

ผู้ดูแลเครือข่าย (Network administrator) หรือผู้ที่มีหน้าที่ดูแลและบริหารระบบเครือข่าย คอมพิวเตอร์ ของห้องสมุด เพื่อให้สามารถใช้งานสารสนเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ไม่ติดขัด รวมทั้งการดูแลบัญชีผู้ใช้งานและรักษา ความปลอดภัยของระบบสารสนเทศด้วย

ผู้สืบค้นออนไลน์ (Online searcher) กล่าวคือ บรรณารักษ์ยุคศตวรรษที่ 21 ควรมีความสามารถระดับ สูงในการสืบค้นสารสนเทศบนระบบเครือข่าย และต้องสามารถวิเคราะห์สารสนเทศจากการสืบค้นได้ ซึ่งงานวิจัยของ ชาวเนอร์ และโอลิเวอร์ (Chawner; & Oliver. 2013: 33) ศึกษาทักษะที่จำเป็นสำหรับบรรณารักษ์ตอบคำถามและช่วยค้นคว้าของ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยรวม 26 แห่งในประเทศนิวซีแลนด์ สนับสนุนทักษะด้านนี้โดยพบว่าทักษะที่สำคัญที่สุด คือ การสืบค้นออนไลน์ ดังนั้น หลักสูตรทางอนบรรณารักษ์ศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ในประเทศไทยควรเพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะ ด้านไอซีทีที่กำหนดเป็นรายวิชาบังคับของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะด้านไอซีทีสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาชีพ บรรณารักษ์และนักสารสนเทศได้ รวมทั้งสามารถประกอบอาชีพในองค์กรสารสนเทศได้หลากหลายมากขึ้น ดังนี้เช่น มหาวิทยาลัยเซาท์แคโรไลนา (University of South Carolina. 2016: Online) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เปิดสอนปริญญาตรีสาขา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ นักศึกษาที่จบสาขานี้จะมีความรู้ ความสามารถ ด้านไอซีทีและประกอบอาชีพใน ตำแหน่งต่าง ๆ ได้ ดังนี้

- สถาปนิกสารสนเทศ (Information architect) คือ บรรณารักษ์ผู้ที่สามารถตรวจสอบความใช้งานได้ (Usability) วิเคราะห์ความชำนาญในการใช้งานคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้ และการจำแนกรายการเมนูของเว็บไซต์

- ผู้พัฒนาฐานข้อมูล (Database developer) คือ บรรณารักษ์ที่สามารถพัฒนาระบบฐานข้อมูลพื้นฐานได้ด้วย โปรแกรมภาษาต่าง ๆ ได้ เช่น Microsoft Access หรือ MySQL เป็นต้น

- ผู้ดูแลเครือข่าย (Network administrator) คือ บรรณารักษ์ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลและบริหารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ของห้องสมุด เช่น การติดตั้งระบบเครือข่าย การควบคุมสิทธิ์ของผู้ใช้งาน การป้องกันการบุกรุกเครือข่าย เป็นต้น

- ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบ (Systems specialist) คือ บรรณารักษ์ผู้ที่มีหน้าที่พัฒนาหรือควบคุมการทำงานของระบบ สารสนเทศในห้องสมุด เช่น บรรณารักษ์ที่เป็นนักวิเคราะห์ระบบ โปรแกรมเมอร์ เป็นต้น

- ผู้จัดการดูแลเนื้อหาบนเว็บ (Web content manager) คือ บรรณารักษ์ที่สามารถจัดการเนื้อหาบนเว็บโดย เฉพาะแหล่งสารสนเทศออนไลน์ที่บอกรับอย่างถูกต้อง เช่น e-Book, e-Journal และฐานข้อมูลต่าง ๆ ทั้งนี้ควรมีความรู้ เกี่ยวกับระบบจัดการเนื้อหา (Content management system) เช่น Mambo, Wordpress, Drupal, Joomla เป็นต้น

- ผู้จัดการความรู้ (Knowledge manager) คือ บรรณารักษ์ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความรู้ความสามารถในการ จัดการความรู้ นำหลักการ ทฤษฎีทางบรรณารักษศาสตร์และการจัดการสารสนเทศ ได้แก่ การจัดหมู่และทำรายการ เทคนิค การสืบค้น เมทาดาตา และศัพท์สัมพันธ์ มาประยุกต์เพื่อสร้างระบบการจัดการความรู้ขึ้นมาใหม่

- ผู้เชี่ยวชาญด้านปัญญาการแข่งขัน (Competitive intelligence specialist) คือ บรรณารักษ์ที่ทำหน้าที่การ วิเคราะห์หรือการพยากรณ์กลยุทธ์ของห้องสมุดคู่แข่ง และการกำหนดกลยุทธ์ของห้องสมุดเพื่อตอบสนองการรับรู้เกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์หรือบริการของกลุ่มผู้ใช้เป้าหมาย ซึ่งได้จากกิจกรรมด้านการบริการ เช่น การวิจัยและพัฒนา การวิจัยตลาด การ ออกแบบผลิตภัณฑ์ การบริการผู้ใช้ การโฆษณา เป็นต้น

- นักวิจัยเว็บ (Web researcher) คือ บรรณารักษ์ที่สามารถใช้สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตเพื่อการวิจัย ทราบ แหล่งสารสนเทศด้านการวิจัย มีความสามารถพื้นฐานข้อมูลออนไลน์ต่าง ๆ

- ผู้ดูแลเหมืองข้อมูล (Data miner) หมายถึง บรรณารักษ์ที่สามารถจัดเก็บและตีความหมายข้อมูลจากเดิมที่มี การจัดเก็บข้อมูลอย่างง่าย ๆ มาสู่การจัดเก็บในรูปแบบข้อมูลที่สามารถสืบค้นสารสนเทศมาใช้โดยการนำข้อมูลจากฐาน ข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และประมวลผล การสร้างแบบจำลองและความสัมพันธ์ทางสถิติเพื่อค้นหารูปแบบที่เป็นประโยชน์ จากข้อมูลที่มีอยู่ จากนั้นนำเสนอความรู้ที่ค้นพบโดยใช้เทคนิคในการนำเสนอที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย

นอกจากทักษะข้างต้นที่กล่าวมาแล้ว บรรณารักษ์และนักสารสนเทศ ควรตระหนักและเตรียมความพร้อมกับการ ประยุกต์ไอซีทีกับงานสารสนเทศ ดังนี้

1. การประยุกต์เทคโนโลยีสมัยใหม่ทั้งอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายออนไลน์ เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการวิจัย จัดการ ประเมิน และสื่อสารสารสนเทศ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานสารสนเทศ ได้แก่ โปรแกรมโอเพนซอร์ส PDAs, GPS โทรศัพท์มือถือ เว็บ 2.0 เป็นต้น เพื่อเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ จัดเก็บ สร้างและวิเคราะห์สารสนเทศ รวมถึงการสร้าง คลังความรู้ต่าง ๆ ที่สนับสนุนสังคมฐานความรู้

2. การประยุกต์เทคโนโลยีด้วยจริยธรรมและจรรยาบรรณในการเข้าถึง ใช้ และคัดลอกสารสนเทศจากแหล่งต่างๆ บนอินเทอร์เน็ต

3. การยอมรับ ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีใหม่ๆ กล่าวคือ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มักวิตกกังวลกับเครื่องมือ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา บรรณารักษ์ต้องเตรียมพร้อมสำหรับ การเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น และต้องสามารถนำมาใช้กับงานสารสนเทศต่างๆ โดยยึดหลักการบริการที่ดีและทันสมัยที่สุดแก่ผู้ใช้ความพยายามลดความกลัวหรือในความสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ทั้งนี้บรรณารักษ์ต้องฝึกฝนตนเองใน การเรียนเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งอาจจะทำได้โดยติดตามข่าวสารและการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีดังกล่าว

4. ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หมายถึง การแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ ในห้องสมุด เช่น ปัญหาเครื่องไอแพดไม่สามารถเชื่อมต่อกับเครือข่ายได้ ข้อจำกัดของการใช้ไวไฟ เป็นต้น บรรณารักษ์ควร สามารถแก้ปัญหาเฉพาะที่เป็นพื้นฐานเหล่านี้ได้

5. ความสามารถและความใฝ่รู้ ติดตามกระแสเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยในประเด็นนี้จะพบ ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีพัฒนาการและมีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ นาที บรรณารักษ์ต้องติดตามข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของไอซีทีอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะผ่านทาง Blog, Webcast, Instant Messaging (IM) หรือเครือข่าย สังคมออนไลน์ต่าง ๆ

วารสารบรรณศาสตร์ มศว ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2559